

KIBRIS TÜRKLERİNİN TÜRKİYE YAYIN FAALİYETLERİNE BİR ÖRNEK: CEMİL ÖRGEN VE BAYRAĞIM KIBRIS DAĞLARINDA

A Sample of the Publication Activities of the Turkish Cypriots in Turkey: Cemil Örgen and Bayrağım Kıbrıs Dağlarında

Emin ONUŞ*

Özet: Ulusların sosyal-siyasî yaşantılarında bazı dönüm tarihleri vardır. Kıbrıs adasında 1955'lerde başlayan EOKA saldırıları, nitekim Rum-Yunan dayanışmasına karşı bir tepki olarak TMT'nin doğuşu (1958) ve 1974 Mutlu Barış Harekâtı'na dek gelişen süreç bir nevi Kıbrıs Türk toplumunun dönüm tarihini ihtiva eder. 1955-1974 veya 1974 ve sonrası tarihlerde Kıbrıs Türkleri yaşadıkları coğrafyanın etkisinde kalmış ve doğal olarak bir millî-hamasî edebiyatı doğurmuştur. Kıbrıs Türkleri, tarih boyu Kıbrıs'tan Türkiye'ye üniversite eğitimi veya başka sebeplerden dolayı göç halindedir. Siyaset, kültür ve edebiyat sahasında Türkiye'de adını duyuran Kıbrıs Türklerinin sayısı da oldukça fazladır. Son altmış yılda Türkiye kamuoyunda Kıbrıs Türklerinin yayınladığı edebî eserlerde "kahramanlık, ulusal bilinç, anavatan özlemi" gibi temalar işlenir. Bu çalışmada Cemil Örgen'in Bayrağım Kıbrıs Dağlarında adlı eseri Kıbrıs Türklerinin Türkiye'deki yayın faaliyetlerine bir örnek olarak incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Cemil Örgen, Kıbrıs Türkü, Rum, Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan.

Abstract: There are breaking points of some of the social-political lives of nations. EOKA attacks that has started around 1955 on the Cyprus island, establishment of TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı/Turkish Resistance Organization 1958) against Greek Cypriots- Greek solidarity and the time until 1974 Cyprus Peace Operation is called as Turkish Cypriot communit's breaking point. Between the years 1955 and 1974 and after 1974, Turkish Cypriots' lives have been influenced by geography and due to this influence a national patriotic literature is revealed. Turkish Cypriots are in a manner of migration from Cyprus to Turkey throughout the history because of university education or other reasons. There are a good many Turkish Cypriots who became popular in politics, culture and literature fields. In the last sixty years, themes like "heroism, national consciousness, longing for the homeland" are being done in Turkey opinion which Turkish Cypriots have been published in their literary works. In this study, Cemil Örgen's work named Bayrağım Kıbrıs Dağlarında will be analyzed as an example of Turkish Cypriot's publishing activities in Turkey.

Key words: Cemil Örgen, Turkish Cypriot, Greek Cypriot, Cyprus, Turkey, Greece.

* Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Programı Öğrencisi.

Giriş

Kıbrıs Türkleri 1878’de adanın İngiltere’ye kiralananmasından itibaren sürekli Anadolu ve İstanbul’a göç halindedir. 1878’de adanın İngiltere’ye kiralananması, 1914’te İngiltere’nin adayı tek taraflı ilhâk etmesi ve 1923’te Lozan Antlaşması sonucu adanın İngiltere’de kalmasının kabulü ardından 1925 tarihi Kıbrıs Türklerinin göç ettikleri önemli tarihleri ihtiva eder. (Karakartal, 2010: 23) Bunu daha sonra 1955’de başlayan EOKA tedhiş hareketlerinden 1974 Mutlu Barış Harekâtına kadar olan göçler ve yine savaşın getirdiği belli başlı sosyal-siyasi meselelerle savaş sonrası göçler de izlemiştir. Görüldüğü gibi, Kıbrıs Türklerinin Anadolu ve İstanbul’a yaptığı göçler önemli dönüm tarihlerini teşkil eder ve bu göçlerin belli başlı bazı sebepleri şunlardır:

1-Türkiye’de güvenli ve istikrarlı yaşamak.

2-İngiltere hegemonyası altında yaşamayı istememeleri ve çocuklarına daha iyi bir gelecek hazırlama arzusu.

3-Arazi darlığı ve kuraklık.

4-Türkiye’ye olan sevgileri.

5-Rum ekonomisi altında ezilmeleri ve gelişmemeleri

6-Kıbrıs’ta yükseköğretim kurumunun olmayışı ve orta öğretimi bitiren gençlerin büyük çoğunluğunun yüksek öğrenimini Türkiye’de yapmak istemeleri. (Çakmak, 2008: 210)

Barış Harekâtı öncesi Kıbrıs Türklerinin Türkiye’ye göç etmesinin sebeplerinden birini hiç şüphesiz Kıbrıs’ta üniversitelerin olmayışıdır. Bundan ötürü tarih boyu Kıbrıs Türkleri üniversite eğitimini tamamlamak için Türkiye’ye sürekli göç halindedirler. Bunun sonucunda Kıbrıs Türkleri ya eğitimini tamamlayarak ülkesine birer aydın olarak geri dönmüş, ya da Türkiye’de kalarak edindiği mesleği sürdürmüştür.¹ Türkiye Cumhuriyeti’nin Kıbrıs’a yakın ilgisi ve Kıbrıs Türk Kültür Derneği’nin katkılı ile öğrencilere yüksek öğrenim için Türkiye’de burs verilir. (Alasya, 1988: 153) Öğrencilere eğitim için verilen burslar şüphesiz onların Türkiye’ye gidip öğrenim görmelerinin yolunu açmıştır.

¹ Cemil Örgen, “Araba” başlıklı yazısında Kıbrıs Türklerinin ve Rumların nüfus oranını kıyaslarlarken, Kıbrıs’tan Türkiye’ye giden Kıbrıs Türklerinin daha fazla eğitim için giden öğrencilerin teşkil ettiğini de vurgular ve şöyle der: *“Türkiye’ye ve başka memleketlere hiç mi Kıbrıslı gitmedi? Diyeceksiniz. Gitmesine gitti ama aynı oranda Kıbrıs Rumları da Yunanistan’a ve başka memleketlere gitti. Böylece Kıbrıs’taki iki millî cemaatin nüfus oranında bir değişiklik olmadı. Esasında, Türkiye’ye gelip yerleşmiş olan Kıbrıs Türkleri de zannedildiği kadar fazla değildir. Gelenlerin yüzde doksan beşi Liseyi bitirdikten sonra Türkiye’ye gelmişler ve Üniversiteden ve Yüksek okullardan mezun olarak toplumumuzun ileri kademelerine yükselmişlerdir. Fazla sayıdaymış gibi görünmelerinin sebebi: yüksek kademeli devlet memurluklarında, meslek ve ticaret kollarında Kıbrıslı oranının (yukarıda arzettiğim sebeplerden dolayı) hakikaten çok yüksek olmasıdır. Böyle bir durumda, Türkiye Cumhuriyetimiz için de, Kıbrıs Türkleri için de, Kıbrıs davamız için de bir kayıp olduğunu hiç kimse iddia edemez.”* (Cemil Örgen, *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında*, Güven Matbaası, Ankara, 1966, s.130)

Tarih boyu Kıbrıs'tan Türkiye'ye giderek hem siyasi, hem de kültür ve edebiyat zemininde hizmet edip adını duyuran birçok Kıbrıs Türk'ü yetişmiştir. Türkiye'de adını duyuran Kıbrıs Türklerini, siyasi ve kültür-edebiyat zemini olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür:

1. Siyasî Sahada Türkiye'de Adını Duyuran Kıbrıs Türkleri:

Osmanlı döneminde, siyasî sahada Kıbrıs'tan Türkiye'ye giden ve Osmanlı Devletinde Sadrazamlık yapan iki büyük şahsiyet Mehmet Emin Paşa ve Mehmet Kâmil Paşa en zikre değenler arasında yer alır. Cumhuriyet devrinde de Alparslan Türkeş Türkiye'deki siyasî sahada kendini ıspatlamış en mühim şahsiyettir.

2. Kültür ve Edebiyat Zemininde Türkiye'de Adını Duyuran Kıbrıs Türkleri:

Son atmış yılda Türkiye'de özellikle Kıbrıs meselesi ile ilgili sürekli yayın faaliyetinde bulunan Kıbrıs Türkleri dikkate değer yüzlerce eser neşretmişlerdir. Kültür ve edebiyat zemininde, Kıbrıs'tan Türkiye'ye giderek isim yapan şahsiyetler arasında ise "Derviş Manizade, Halil Fikret Alasya, Hasan Nevzat Karagil, Ali Sedat Törel, Özker Yaşın" ilk akla gelenlerdir. Bunlar arasında 1926 yılında Türkiye'ye gidip adını duyuran şahsiyetler arasında Cemil Örgen de yer alır. Cemil Örgen de birçok milliyetçi yazar gibi Kıbrıs meselesi hakkında millî duygularının önünde duramaz ve Kıbrıs meselesiyle yakından ilgilenererek Türkiye'de yayın faaliyetinde bulunan yazarlar arasında adını yazdırır. Buna rağmen yukarıda saydığımız diğer isimler kadar popüler olmamış, zamanla unutulmaya başlanmıştır.

Mehmet Cemil Örgen² 1 Temmuz 1908 tarihinde Lefkoşa'da doğmuştur. Babasının adı Ahmet Aziz Efendi'dir. Annesi Ulviye Hanım'dır. Dedesi Osmanlı Devleti tarafından Bursa'dan Kıbrıs'a kadı olarak gönderilmiş olan Ömer Vamık Efendi'dir. Cemil Örgen'in kardeşleri sırasıyla Fatma Cemal, Ömer Vamık³, Mehmet Cemil Örgen ve Mustafa Cahit Örgen'dir.⁴ Cemil Örgen, 1913'te başladığı ilkokulu, ortaokulu ve liseyi Lefkoşa'da bitirmiştir. 18 yaşından önce Kıbrıs'tan çıkmadığı için, 1925 yılında lise eğitimini tamamladıktan sonra henüz 17 yaşında iken Baf yakınlarındaki kasaba

² Cemil Örgen'in hayatı ve eserleri hakkında hiçbir kaynakta bilgi bulunmamaktadır. Cemil Örgen'in biyografisi hakkında bana belgelerle yardımcı olan kızı İnci Örgen Baykara ile eşi Gültekin Baykara'ya, oğlu Vamık Örgen ile eşi Ceyhan Örgen'e ve bana Cemil Örgen'in ailesine ulaşma imkânını sağlayan Prof. Dr. Yusuf Zeren'e sonsuz teşekkür ederim.

³ Cemil Örgen henüz çok genç yaşta olan ağabeyi Ömer Vamık Efend'i kaybetmiştir(1925). Bu yüzden ki oğlu Vamık Örgen'e de ağabeyi ve aynı zamanda dedesinin de adı olan Vamık ismini vermiştir. Ailede birçok kişinin adı da bu isimlerden gelmektedir.

⁴ Cemil Örgen'in en küçük kardeşi olan Mustafa Cahit Örgen, Türkiye'de ilk göz nakli ameliyatını başlatan iki Türk hekimden biri olarak bilinir. Cahit Örgen de ağabeyi Cemil Örgen gibi lise eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul'a gider ve üniversite eğitimini orada tamamlayarak yaşamını Türkiye'de sürdürür. Geniş bilgi için bkz: Ahmet An, *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler II (1900-1920)*, Şadi Kültür Ve Sanat Yayınları, 1. Baskı, Girne, 2005, s.426.

okuluna yıllık 42 Kıbrıs Lirası karşılığında öğretmen olarak tayin edilmiştir. Cemil Örgen'in 1926 yılı için aynı okula tayini çıksa da 1926 Ağustos ayında üniversite eğitimi için İstanbul'a gider. Cemil Örgen 1926 yılında başladığı İstanbul/Yüksek Mühendis Mektebinden, Yüksek Mimar Mühendis ünvanıyla mezun olmuş okulunu birincilikle bitirmiştir. Örgen üniversiteden mezun olduktan sonra Türkiye'ye yerleşir ve çok kısa bir müteahhitin yanında çalışır. Daha sonra şimdiki adı Bayındırlık Bakanlığı olan, Nafia Vekâleti bünyesinde Karayolları Genel Müdürlüğü'nde çalışmıştır. Karayolları Genel Müdürlüğü Murakabe Kurulu üyesi iken 1964 yılında emekli olmuştur. Örgen, Yapı İşleri Kontrol Amiri, Nafia Müdürü, Murakabe Kurulu üyesi gibi üst düzey görevlerde bulunmuştur. Türkiye'de ilk kavşak fikrini ortaya atan kişidir. 1945 ve 1948 yıllarında 1. ve 2. baskı olmak üzere İngilizlerin ünlü yol uzmanı Yüksek Mühendis E.L. Leeming'in İngiltere'de büyük bir alâka gören ve çok satılan Prof. Dr. G. Mocur'un Glasgow Mühendislik Serisinden "*Yol İşleri ve Yol Mühendisliği*" adlı kitaplarını, Bayındırlık Bakanlığı Erzincan Yapı İşleri Kontrol Amirliği görevi sırasında dilimize çevirisini yaparak yayınlamıştır. Bu kitaplarla Türkçe'ye yeni mühendislik terimleri de kazandırmıştır. Türkiye'de İstanbul, Trabzon, Kastamonu, Erzincan, Van, Ankara ve İzmir gibi çeşitli illerde yaşayan Cemil Örgen, 1950 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığına Kore savaşına katılma talebinde bulunmuş, ancak bu arzusu silahlı kuvvetler tarafından yazılı bir dilekçe ile kibarca reddedilmiştir.

Cemil Örgen'in ilk eşi Hatice Beriya hanımdan beş çocuğu vardır. Çocuklarının isimleri sırasıyla İnci, Vamık, Çetin, Esin ve Oya'dır. Örgen'in ikinci eşi Nagehan hanımdan ise dört çocuğu olmuştur. Onlar da sırasıyla Kaya, Nilüfer, Yalçın ve Demir'dir. Örgen, yaşamı boyunca çocuklarını kimseye muhtaç etmeyerek onlarla daima ilgilendi ve hepsini okuttu. Emekli olduktan sonra İzmir Karşıyaka'da yaptığı evinin geniş bahçesinde yetiştirdiği meyve ağaçları onun en büyük hobisi arasında yer alıyordu. O yaşamı boyunca çalışkan, titiz ve disiplinli bir hayat sürdürmüştür. Hayat şartlarından dolayı bir daha geri dönemediği memleketi Kıbrıs'a her zaman büyük bir özlem duyar. Kıbrıs ile ilgili tüm haber ve yazıları büyük bir titizlik ve gerçeklik kuralına göre araştırmıştır. Kıbrıs ile ilgili eserlerinde de bu yalan haberlerin üzerinde sık sık durarak gerçeklik vurgusunu daima ön plânda tutar. Mehmet Cemil Örgen, 14.07.1995 yılında hayata veda etmiş 15.07.1995 yılında da İzmir-Karşıyaka Örnekköy mezarlığına defnedilmiştir. 18 ada 14906 no.lu kabirde yatmaktadır. Cemil Örgen'in edebî eserleri sırasıyla şöyledir: *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında* (1966), *Kahraman Çavuş* (1966), *Barış Şartlarımız* (1971), *Kore ve Kıbrıs Savaşları* (1971). Edebî eserlerinin dışında kendi mesleğiyle ilgili çevirisini yaptığı *Yol İşleri ve Yol Mühendisliği* (1945) ve (1948), adlı kitapları da vardır. Cemil Örgen'in *Tasvîr, Zafer, Yeni Asır, Ulus* gibi gazetelerde yayımlanmış makaleleri de vardır.

Cemil Örgen'in *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında* adlı eseri deneme türünde yazılmıştır. Millî-hamasî ve propaganda ihtiva eder. Eserde Zürih ve Londra Antlaşmaları ile Kıbrıs Türklerine verilen hükümrânlık haklarından sıkça söz edilir. Bu hükümrânlık haklarında 650 kişilik Türk Alayı'nın da Kıbrıs Türk'ünün en büyük

güvencesi olduğu konusuna sıkça temas edilir. Kıbrıs Türklerinin azınlık olmadığı, Kıbrıs'ta eşit olarak hükümran iki milletten biri olduğu, Kıbrıs savaşlarının yalnız Kıbrıs Türk'ünün değil Türkiye'nin de ölüm kalım savaşı olduğu ve Türkiye'nin davasındaki azimli duruşundan söz edilir. Buna örnek olarak da yine Türkiye'nin yaptığı Kızılay yardımları ve radyo yayınları gibi meselelerden bahsedilir. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk'ünün Kıbrıs savaşında kesin zafere ulaşacağı sık sık vurgulanır. Eserde sık sık Türk askeri ve mücahitler yüceltilir. Başta Cengiz Topel olmak üzere şehitlere de sık sık yüceltme yapılır. Yine Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Alparslan gibi Türk büyüklerine yüceltmeler yapılır. Türk bayrağına olan tutkudan bahsedilir. Dönemin Türk idarecilerinden de övgüyle söz edilir. Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki ciddi duruşuna sık sık vurgu yapılır. Yunanistan'a ve Rumlara, Kıbrıs Türklerini katletmeleri, propaganda ve yalan haberleri, Yunanlıların adaya yığdıkları yirmi bin asker hakkında eleştiriler yapılır. Rumlara bir karış toprak verilmeyeceği vurgulanır. Buna karşılık Türkiye'nin de adaya asker yığabileceğini misilleme yapabileceği vurgulanır. Kıbrıs'ın stratejik önemi, Anadolu'ya yakınlığından, Yunanistan'a uzaklığından gönderme yapılır. Birleşmiş Milletlerin göz yummalarına eleştiriler yapılır. Yine Grivas, Makarios gibi isimler ağır bir dille eleştirilir. Sakarya, Dumlupınar, İstanbul'un fethi, Malazgirt gibi tarihi göndermeler yapılır. Yunan askerlerinin savaşlardan kaçışları alaylı bir dille ifade edilir. Yine sık ifade edilen konular arasında Rumların yalan haberlerine itimat edilmemesi ve Türkiye'nin Kıbrıs'a askeri müdahale etmede geç kalmaması gibi çok ciddi uyarılar yapılır. Eserde Kıbrıs'ın en önemli tarihi eserlerinden Selimiye Camii, Girne Kalesi, Salamis Harabeleri, Koloş Kalesi vb. gibi birçok tarihi yapı fotoğraflarla yansıtılmıştır. Yine Trodos, Girne kıyıları, Beşparmak Dağları gibi coğrafi görünümü de fotoğraflarla yansıtılır.

Kıbrıs Türk var oluş mücadelesiyle yakından ilgilenen şair ve yazarlar, yazar-coğrafya bağlamında da ele alınabilir. Kuşkusuz 1955-1974 dönemi ve sonrasında birçok Kıbrıs Türk aydını yaşadığı coğrafyanın etkisi altında kalmıştır. Kıbrıs'ta yıllarca verilen varoluş mücadelesi de bu bağlamda yazar ve eserlerinin, hayat ve kader coğrafyalarını çizer. Tanpınar;

“Coğrafya bir kaderdir. Bu demektir ki bunun gereklerini kabul etmek, ona ayak uydurmak şartıyla onunla iyi kötü uzlaşılabilir. Fakat bu şartları büsbütün unutanlar için perişanlık mukadderdir”(Kefeli, 2006: 118)

diyerek coğrafyanın tarihi ve sosyal hayatına işaret eder.⁵

⁵ Emel Kefeli, yazarın hayat coğrafyası hakkında şunları ifade eder: “Yazarın hayat coğrafyası bir anlamda coğrafya merkezli bir biyografi çalışmasıdır. Yazarın ailesinin kökenleri, doğup büyüdüğü ve hayatının değişik evrelerinde farklı nedenlerle bulunduğu coğrafya incelenir. Bu inceleme yazarın eserlerindeki bazı motifleri, işlenen temaları aydınlatması bakımından önemlidir. Lamartine'in “büyük bir yazarın yeryüzündeki macerası boyunca yaşadığı, yaşamak için seçtiği memleket bana daima onun en anlamlı sağlıklı imajı olarak görünmüştür; dehasının ve eserlerinde bir bölümü sessiz kalan ruhunun, hayatının, düşüncelerinin canlı bir yorumudur” şeklindeki yaklaşımı önemlidir. Yazarın yaşadığı ya da seçtiği coğrafyanın eseri açıklayıcı yönünü işaret eder.” bkz: Emel Kefeli, *Coğrafya Merkezli Okuma*, (www.turkishstudies.net/DergiPdfDetay.aspx?ID=552), (14.05.2013).

İşte, Cemil Örgen’i “yazarın coğrafyası” başlığı altında ele almak hiç de yanlış olmayacaktır. Örgen, on sekiz yaşına dek Kıbrıs topraklarıyla yoğrulur ve üniversite eğitimi için artık Türkiye’ye göç eder.⁶ Örgen’in Kıbrıs meselesiyle yakından ilgilenmesinin yegâne sebebinden biri, kuşkusuz yaşam boyu memleketine duyduğu hasrettir. Cemil Örgen’in yazdığı eserleri, Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesi’nde cephede bulunamamasına ve memleket hasretine bağlayabiliriz. Onun cephe gerisinde kaleme aldığı eserleri, aslında bilinçaltından hiçbirzaman çıkaramadığı Kıbrıs’ın resmidir. Onun eserleri, içinde gizli olan bu resmi adeta dışa vurmuştur ve gönlündeki o büyük özlem tablosunu oluşturmuştur. Onun içindeki memleket hasreti, yılların özlemi adeta bir tohum gibi yeşererek kaleme alınmıştır.

Cemil Örgen’in *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında* adlı eserindeki tematik hususları iki ana başlık altında toplayabiliriz:

Kıbrıs’taki Çocukluk ve Gençlik Hatıraları

Cemil Örgen Kıbrıs’taki çocukluk hatıralarını aktarır ve bir de Kıbrıs Rumlarının söylediği İzmir şarkısına değinir:

“Düşüncelerim yıllarca önceye, Kıbrıs’taki çocukluk günlerime kadar uzandı. Kıbrıs Rumlarının çalgılı gazinolarda ve sokaklarda söyledikleri Rumca İzmir şarkısını hatırladım: “Ligi İzmirni, Afroplâzmeni...” (Tatlı İzmir, güzel kokulu İzmir...). O zamanlar İzmir Yunan işgali altında idi. Anadolu’yu işgal eden Yunan ordusu Eskişehir’e girmişti. Lefkoşa’da yağmurlu bir gündü. Rum evlerine banderalar (Yunan bayrakları) asılmıştı. Lefkoşa kiliselerinin çanları durmadan çalıyor ve Eskişehir’in alınışını kutluyordu. Çan sesleri beni çileden çıkardı, çocukca bir öfke ile Rum mahallelerine doğru koşmaya başladım. İşte bu sırada komşu bir Rum çocuğu, evlerinin açık kapısının eşiğinden eliyle boynunu keser gibi yaparak Rumca: “Hepinizin başınızı keseceğiz” dedi. Bütün kuvvetimle attığım tokatı yiyen çocuk: “Manammu...” (Ana...) diye ağlayarak içeri kaçarken ben yoluma devam ettim. Rum evlerine asılmış banderalara çamur ata ata sokaklarda koştum ve akşam üstü yorgun argın eve döndüm.” (Örgen, 1966: 114)

Cemil Örgen, Lozan Antlaşmasında lise öğrencisi olduğunu anlatır ve toplum olarak duydukları derin üzüntüyü şöyle ifade eder:

“İstiklâl Savaşı’mızdan sonra, Kıbrıs adasının kaderi de söz konusu olmaya başladığı sıralarda Kıbrıs Türkleri, Kıbrıs’ın Türkiye’ye ilhâkı

⁶ Cemil Örgen’in kızı ve oğluyla yaptığımız röportajda, onu ifade ederlerken hayat şartlarından dolayı bir daha Kıbrıs’a geri dönemediğini ve memleketine çektiği büyük hasretten bahsederler.

için Ankara'ya da Lozan'a da heyetler gönderdiler. Bu heyetlerin gerek Ankara'daki ve gerekse Lozan'daki bütün çalışmaları olumlu bir sonuç veremedi. Kıbrıs adası, Lozan Antlaşması ile resmen İngiltere'ye bırakıldı. O sıralarda ben bir lise öğrencisi idim. Bu olayları çok iyi hatırlıyorum. Hepimizin bu yüzden ne kadar çok üzüldüğümüzü de şimdi çok iyi hatırlamaktayım.” (1966: 130-131)

Cemil Örgen ilkokul yıllarında bir hatırasını daha anlatır ve İngilizlerin Türk bayrağının çekilmesine koyduğu yasağı ifade eder:

“Lefkoşa'da Sarayönü İlkokulu'nun (İptidai mektebinin) bahçesindeyiz. Bahçedeki ağaçlardan birinin yanında büyük bir Bayrak. Direğinin alt ucu yere dayanmış. Büyük çocuklardan biri Bayrağı biraz eğik tutuyor. Boy sırası biraz dizildik. Başöğretmenimiz merhum Remzi Bey bir şeyler anlattı. (Bu Remzi Bey, bundan önceki “Araba” başlıklı yazımda bahsettiğim Lise öğretmenimiz Remzi bey değildir. Bununla beraber, İngiliz düşmanlığı ve milliyetçilik bakımından benzerlikleri çoktur. (Nur içinde yatsınlar.) Anlayabildiğim kadarını hatırlıyorum. İngilizler Türk Bayrağının çekilmesini yasak etmişler, şimdi bayrağımızı öpecekmişiz, bir de resim çektirecekmişiz ve bayrağımız sarılıp kaldırılacakmış. Ağır ağır yürümeye başladık. Bayrağın altına gelen, ucunu tutup öpüyor ve geçiyordu. Sıra bize geldi, biz de bayrağımızı öptük ve geçtik. Ondan sonra, bitişteki Sarayönü Camisine geçtik ve caminin merdivenlerine dizilerek iki büyük bayrakla resim çektirdik. Yıllarca sonra, arkadaşım Kongur Kıbrıs'a gittiği zaman bu fotoğrafı buldurmuş ve çoğalttırmış. Bir kopyasını da bana verdi. Bu resmi en güzel bir hatıra olarak saklamaktayız.” (1966: 132-133)

Cemil Örgen'in ilkokuldaki bir başka hatırası da yine bayrağın haricinde İngilizlerin okulda söylenmesini yasak ettiği bir şarkıdır ve bu şarkıyı sözle değil ıslıkla çaldıklarını anlatır:

“İlkokuldan bir hatıram daha vardır: Bayraksız olarak okulca gezmeye giderken “Yürüyelim ileriye, atlayalım dağ tepe” şarkısını söyledik. İngilizler bu şarkının söylenmesini yasak ettiler. Bunun üzerine Remzi Bey büyük çocuklara bu şarkıyı ıslıkla çalmalarını öğretti. Gezmelere gittiğimiz günler, caddelerden geçerken bu şarkı böylece ıslıkla çalınıyordu. İngilizler ıslığı da yasak ettilermi hatırlamıyorum. Fakat şimdi doğru dürüst ıslık çalamadığıma göre, herhalde ıslık da yasak edilmiş olmalıdır.” (1966: 133)

Cemil Örgen, çocukluk yıllarında İstiklâl savaşı sırasında İngilizlerin gönderdiği telgraflardan da bir hatırasını anlatır ve Türk bayrağının geri çekildiğine vurgu yapar:

“İstiklâl savaşımız sırasında, İngilizler’in Royter Ajansı’nın telgrafları Kıbrıs’a geldikçe, Türkler Türkçeye Rumlar da Rumcaya çevirerek el ilânları gibi küçük kâğıtlara basarlar ve hemen satışa çıkarırlardı. Türk ve Rum çocuklarının koşarak ve bağırarak bu telgrafları satmaları ve her iki toplumun bunları kapışarak almaları gözümün önünden hiç gitmez. Türk çocukları önceleri ‘Telgraaf’ diye bağırırlarken, sonraları bunu kısalttılar ve ‘Graaf’ diye bağırarak satmaya başladılar. Yunanlıların Anadolu’daki ilerlemeleri sırasında, her telgraf geldikçe, bütün Rum evleri Yunan bayrakları ile ve mavili beyazlı kâğıtlarla donatılmakta idi. Sonraları, arasıra bizim için de iyi haberler gelmeye başlayınca, bu defa Türk evleri de Bayraklarımızla ve kırmızılı beyazlı kâğıtlarla donatılmaya başlandı. İngilizler bunu önleyemediler veya önlemek istemediler. Bayrağımızın çekilmesi de böylece kendiliğinden serbest oldu.” (1966: 133-134)

Cemil Örgen yine çocukluk hatırasını anlatırken, İstiklâl savaşında kahraman ordunun ulaştığı yerleri bir harita üzerinde çizdiğini söyler ve bu günlerin mutluluğuna işaret eder. Kıbrıs savaşında da böyle olmasını diler:

“30 Ağustos Zaferimizden sonra, pek tabii olarak, sokaklarda yalnız Türk Bayrakları ve kırmızı beyaz renkler kaldı. Dükkân komşumuz bir kösele tüccarı dükkânının duvarına büyük bir Anadolu haritası asmıştı. Her telgraf geldikçe, kahraman ordumuzun ulaştığı yerleri harita üzerinde kırmızı kalemle işaret ediyordum. Komşu dükkânlardaki Türkler, İzmir’e doğru ilerleyişimizi hergün bu haritadan izlediler. Kırmızı işaretler İzmir’e doğru her gün ilerledi ve bilindiği gibi İzmir’e ulaştı. O günlerin çılginca sevincini anlatmak imkânsızdır. Bunu ancak o günlere yetişmiş olanlarımız bilir. Şimdi Kıbrıs için de böyle zafer günlerimize ulaşmamızı Ulu Tanrıdan dilerim.” (1966: 134)

Cemil Örgen, Baf kasabasına öğretmen olarak tayin edildiği kısa hatırasını ise şöyle anlatır:

“Öğretmenlik apayrı şerefli ve zevkli bir meslektir. Benim de rüya gibi geçen çok hoş bir öğretmenlik yılım vardır. Nasıl başladığımı burada anlatacağım. Kırk yıl önce, 1925 yılında Kıbrıs’ta liseyi bitirdikten sonra Baf kasabasına öğretmen tayin edildim. Okulumuz, ilk ve orta (İptidaî ve Rüştîye) kısımları bir arada bulunan bir okuldu. Okulun açılacağı gündün bir gün evvel Baf kasabasına gittim. Ertesi sabah okula gitmek üzere otelden çıkarken, otelin altındaki dükkânlardan bir Tüccar beni dükkânına davet etti. Terbiyeli, nazik ve efendi bir zattı. Gelişimi otelciden öğrenmiş. Kahve ısmarladı, kasaba ve okul hakkında bilgi verdi. Oğlu da okulumuzda okuyormuş. Okulun yolunu tarif etti ve başarılar diledi. Ağaçlar arasında, Akdeniz iklimine göre yapılmış yeni ve güzel okulumuzu buldum.” (1966: 120)

Örgen, öğrencileriyle olan ilk tanışmasına da temas eder ve kendisinden yaşça büyüklerin olduğunu söyler. Hatta onu, kalem kırma ve güreş oyununa davet ettiklerini anlatır. Her iki oyunu da kendisinin yaşının küçük olması ve onlara karşı mahcup olmamak için kabul ettiğini itiraf ederek, tecrübeleriyle onları yendiğini belirtir. Bundan sonra da öğrencilerinin kendisine saygı ve sevgi duyduğunu, derslerine canla başla çalıştıklarını, hatta İstanbul'a üniversiteye gittiği zaman dahi onu ziyarete gelen öğrencilerinin olduğunu anlatır. (1966: 120-122)

Eserde Halk Kültürü Motifleri: Türkü, Atasözü, Fıkra ve Şiir:

Örgen Kıbrıs dağlarından, Türkiye dağlarının görüldüğünü söyler. Aslında Kıbrıs'ın Türkiye'ye olan yakınlığını ifade ederek Yunanistan'a gönderme yapar. Dağ Türkülerinden alıntılar yapar:

“Toroslardan trenle, otomobille, uçakla defalarca geçtim. Güzel yayıllarından soğuk sular içtim. “Ben de gittim bir geyiğin avına”, “Kâfir çekti beni kendi dağına”, “Tövbeler tövbesi geyik avına”, Şimdi Torosları anlat deseniz doğru dürüst anlatamam. Hayalimde Toroslar, ufukta görünen bir duvar gibi durur. Bu, Torosların Kıbrıs'tan görünüşüdür. Torosları onun için çok severim.”

Kıbrıs'ın Beşparmak dağları eteğinde 'Kambili' ağaçlık ve bahçelik bir Türk köyüdür. Bazı tatil aylarında bu köydeki Ninemize giderdik. Bir gün, köyümüzün tepelerinden Anadolu dağlarının görüldüğünü duyduğum zaman çok sevindim. Hemen o gün, seyrek çamlı tepelerden geçtim, parlak alçı taşlı sarp bir tepeye tırmandım: ufuklara kadar uzanan mas mavi Akdenizin ötesinde Toros dağları bir duvar gibi yükseliyordu. Doya doya seyrettim. Güney Anadolu'nun birçok yerlerinden ve Alanya çevresindeki tepelerden de Kıbrıs görülebilir. O kadar yakındır bize Kıbrıs. ‘Dağ başını duman almış, Gümüş dere durmaz akar, Güneş ufuktan şimdi doğar, Yürüylim Arkadaşlar.’”(1966: 126)

Cemil Örgen, muhalefet kesime göndermeler yaparak Kıbrıs'ın alınmasına kimsenin engel olamayacağını ifade eder ve bazı atasözleri üzerinde durur:

“Araba atasözlerimizde ve Türkülerimizde çok geçer: ‘Arabanın tekerleği kırıldıktan sonra yol gösteren çok olur’, ‘Arabaya taş koydum, ben bu yola baş koydum.’ derler. Bir de zafer arabamız vardır: Bu arabada azimli ve kahraman liderler idaresindeki Türkiye Cumhuriyetimiz ve Kıbrıs Türkleri zafere giden yolda ilerlemektedirler. Bu zafer arabamız sapa sağlamdır ve bütün engelleri aşabilecek kudrettedir. Tekerleği de kırılmamıştır. İyi niyetli sayın yol göstericiler merak etmesinler ve kendilerini üzmesinler. Kıbrıs zaferimize hiçbir kuvvet engel olamayacaktır.” (1966: 131)

Cemil Örgen “Çivileme” başlıklı yazısında Yunanların Kıbrıs adasına soktuğu yirmi dört bin Yunan askerinden bahseder ve Türk ordusunun çivileme metodunu kullanarak Yunan askerini adadan söküp atacağını atasözleriyle şöyle ifade eder:

“Çivileme, birçok manalarda kullanılan kelimelerden biridir. Kerpetenle sökülemeyen çiviler çivileme ile sökülebilir. Atalarımız bunun için ‘Çivi çiviye söker.’ demişlerdir. ‘Her yiğitin bir yoğurt yeyişi vardır.’ Kimisi denize yavaş yavaş, alıştırma alıştırma girer, kimisi de çivileme dalar. Hepsisi de makbûldür. Denize girilsin de nasıl girilirse girilsin.

Kurnaz Yunanistan’ın Kıbrıs adasına soktuğu yirmi dört bin Yunan askeri Kıbrıs’a nasıl girmiştir? Herhalde çivileme değil. Yavaş yavaş, alıştırma alıştırma girmişlerdir. Birleşmiş Milletleri alıstırdılar, dünyayı alıstırdılar, hatta bizi bile alıstırdılar. Birleşmiş Milletler askerlerinin gözleri önünde, yavaş yavaş Kıbrıs adasını işgal ettiler.

Buna karşı bizim uygulayacağımız metodlardan birisi de ‘çivilemedir.’, denize değil, Kıbrıs adasına çivileme. Çivi çiviye söker: Kıbrıs adasındaki yirmi dört bin askeri de Kıbrıs’a çıkarılacak kahraman ordumuz söküp atacaktır.” (1966: 177)

Örgen yine “Tilki” başlıklı yazısında Makarios’a eleştiri yaparken atasözleriyle örnek verir:

“Tilki kurnazlığı ile ün salmıştır. Tilki üzerine söylenmiş çok sözler, hikâyeler, masallar vardır. Hepsinde Tilkinin kurnazlığı anlatılır. Peki bu kurnaz tilkinin sonu nedir? Sonunu da bizim atasözlerimizde buluruz: ‘Tilkinin dönüp dolaşır geleceği yer kürkçü dükkânıdır.’

Asi Makarios’un da kurnazlıkta tilkiden geri kalır tarafı yoktur. Üst üste uyguladığı çeşitli oyunlar bunu açıkça göstermiştir. Yalnız, herhalde kendisi de farkında olmalıdır: kurnazlıkları ve oyunları artık sökmez olmuştur. Şimdi rüyalarında kürkçü dükkânını görerek korku ile uyanmakta olduğuna hiç şüphemiz yoktur. Asi Makarios’un korkudan şaşkına dönmesi ve telaş içinde bunalması sebepsiz değildir. Çünkü büyük şairimiz Abdülhak Hamid’in dediği gibi: ‘Rüya değil bu, aynıyle vâki.’ dir. (1966: 174)

Örgen, “Domuzdan Yana mısın?” başlıklı yazısında Rum ve Yunanlıların propaganda tuzaklarına alet olanlara şu fıkra ile cevap verir:

“Meşhur fıkradır: İki Kaptan Karadeniz’de bir takada yolculuk yaparlarken biri öbürüne sorar: ‘Salih Reis, dağ başında kalsan, karşına bir domuz çıksa ne yaparsun?’ –‘Silahımı çekerum vururum.’ –‘Ama dağ başındasun, silahın yok, ne yaparsun?’ –‘Yerden bir taş kaparum, atarum kafasına.’ –‘Yahu orası ormanlık, taş ne gezer?’ –‘Oradan kaparum bir

ağaç, vururum kafasına.’ –‘Ağaçların dalları yüksek, dal koparamadun, ne yaparsun?’ Bunun üzerine çileden çıkan Salih Reis:’Ula Ahmet Reis, sen pendem yanamisun, tomuzdan yana misun ?’ der.

Asi Kıbrıs Rumlarının ve kurnaz Yunanlıların propaganda tuzaklarına kendilerini kaptıran bazı karamsarların, yalan veya uydurma haberlerini ve moral bozucu yayınlarını gördükçe veya duydukça, hep bu fıkrayı hatırlarım.” (1966:141)

Cemil Örgen, “Bayrağım Kıbrıs Dağlarında” adlı şiiriyle kitaba giriş yaparken Kıbrıs’ın verilmeyeceğini, Kıbrıs Türkünün zafere ulaşacağını ve ebediyete kadar Türk bayrağının dalgalanacağını şöyle ifade eder:

Bire dörtmüş, ben bire beş öldürürüm
Lefkoşa’da, Leymosun’da, Poli’de, Lefke’de,
Mağusa’da, Baf’da, Girne’de, İskele’de,
Bayrağım al, al, pırıl, pırıl uçuyor.

Hürriyetimin garantisi elimde,
Elimdeki av tüfeğinde,
Bükülmez kolum, sarsılmaz imanım,
İmansızları dize getirecek eminim.

Beşparmak dağlarında,
Dalgalanan Ayyıldızlı Bayrağım,
Dalgalanacak Kıyamete kadar,
Ve ben Kıbrıs’ta kalacağım,
Ebediyete kadar. (1966: 26)

Sonuç

Kıbrıs Türkleri 1878’de adanın İngiltere’ye kiralanmasından 1974 Mutlu Barış Harekâtı ve sonrasına dek hiç bir zaman Türkiye ile olan bağıını koparmamıştır. Kıbrıs Türkleri, Türkiye ile arasında kurduğu eğitim köprüsü vasıtasıyla Kıbrıs meselesine daha bilinçli yaklaşmış ve birçok aydın gerek Kıbrıs’ta gerek Türkiye’de yayınladıkları eserlerle cephe gerisinde dünyaya Kıbrıs Türk’ünün sesini duyurmaya çalışmıştır. Bunun somut örneklerinden biri kuşkusuz Cemil Örgen’in Türkiye’de neşrettiği *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında* adlı eseridir. Cemil Örgen, eğitimi için Türkiye’ye gider ve yaşamını orada sürdürür. Cemil Örgen’in bundan sonra “*Kahraman Çavuş* (1966), *Barış Şartlarımız* (1971), *Kore ve Kıbrıs Savaşlarımız*” (1971) gibi Türkiye’de neşrettiği eserler de Kıbrıs Türklerinin Türkiye’deki yayın faaliyetlerine başka örnekler olarak gösterilebilir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- ALASYA, Halil Fikret. (1988). *Tarihte Kıbrıs*, Lefkoşa: Ulus Ofset Tesisleri.
- AN, Ahmet. (2005). *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler II (1900-1920)*, Girne: Şadi Kültür Ve Sanat Yayınları.
- KARAKARTAL, Oğuz. (2010). *Kıbrıs'ta Türkiye Kültür Adamları ve Eserleri (1873-1974)*, İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- KEFELİ, Emel. (2006). *Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz*, İstanbul: 3F Yayınevi.
- ÖRGEN, Cemil. (1966). *Bayrağım Kıbrıs Dağlarında*, Ankara: Güven Matbaası.

Makaleler

- ÇAKMAK, Zafer. (2008). "Kıbrıs'tan Anadolu'ya Türk Göçü (1878-1938)", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S:36, ss.201-223. (perweb.firat.edu.tr), (15.04.2013).
- KEFELİ, Emel. (2009). "Coğrafya Merkezli Okuma", Turkish Studies, Volume 4/1-1, Kış 2009, ss.423-433, (www.turk , (14.05.2013).